

Rätten att utkräva sina

Som en av de största aktörerna i Afghanistan inom hälsovård, utbildning samt stöd till personer med funktionshinder har SAK ett stort ansvar. Under 2007 kommer ytterligare ansträngningar och satsningar att äga rum för att förbättra kvaliteten i arbetet, stärka kompetensen och kapaciteten hos nationella institutioner (såväl i civila samhället som hos staten), samt verka för att målgruppen, den afghanska landsbygdsbefolkningen, ges förutsättningarna att tillgodose sina behov och utkräva sina rättigheter.

TEXT & BILD: MALIN LAGER

Utbildning

UNDER DE TVÅ SENASTE ÄREN har cirka 400 skolor som drivits av SAK successivt överlämnats till det afghanska utbildningsministeriet. SAKs stöd till utbildning har därför, från i början av 2005, skiftat fokus till att arbeta och stödja så kallade byskolor eller *Community Based Schools*, CBS. Syftet med byskolorna är att ge barn, och framför allt flickor, tillgång till utbildning i områden på landsbygden där det tidigare inte har funnits några skolor.

SAKs UTBILDNINGSPROGRAM gav under föregående år stöd till cirka 85 000 elever i form av läroböcker, undervisningsmaterial och lärarlöner. Samtidigt har cirka 2 800 lärare deltagit i olika utbildningar vid SAKs tre lärarutbildningscentra. Denna verksamhet kommer att fortsätta under 2007 med målsättningen att ytterligare förbättra kvaliteten på undervisningen för de lärare SAK utbildar.

FÖR ATT UPPFYLLA kraven har utbildningsministeriet prioriterat följande vad gäller utbildningssektorn i landet: en fungerande utbildningsreform och -policy, uppgradering av lärarutbildningen, fler skolor och ett ökat tekniskt stöd till utbildningssektorn. Under hösten 2006 har personal från SAKs utbildningsenhet deltagit i utbildningsministeriets arbetsgrupp för utvecklandet av *The National Strategic Plan of Education in Afghanistan* – en plan som antogs i januari 2007 och som ska gälla fram till 2010.

UNDER FÖRRA ÅRET ARBETADE sex av SAKs skolkonsulenter tillsammans med utbildningsministeriets lärarutbildningsprogram för att höja utbildningskvaliteten för lärare. En rådgivare från SAKs utbildningsprogram har efter utbildningsministeriets förfrågan medverkat till att utarbeta en ny utbildningsplan. SAKs egen lärarutbildning kommer att ses över under 2007 för att anpassas till den egna verksamheten och till ministeriets nya riktlinjer.

UNDER HÖSTEN 2006 FICK SAK även en informell förfrågan att rätta och korrigera fel i läroböcker för års-

I början av 2005 skiftade SAK fokus till att arbeta med så kallade byskolor.

kurserna 1-3. SAK har rättat och korrigerat 28 titlar (14 i vardera dari och pashtu) och de rättade böckerna har sedan lämnats till ministeriet för att användas i skolorna under 2007.

VÄNSKOLEPROJEKTET har fått en ny medarbetare. Jane Karlsson började sitt arbete som utvecklingsarbetare i Kabul i början av mars 2007. Vid samma tid åker även fem afghanska lärare, samt en rådgivare från SAKs utbildningsprogram, till Sverige för att besöka svenska vänskolor runt om i landet. Ytterligare en grupp afghanska lärare åker till Sverige i oktober och i november är det planerat att en grupp svenska lärare ska besöka Afghanistan.

SAKs program för funktionshindrade är nu också kopplat till vänskoleprojektet genom att ett skola för hörselskadade i Mazar-i-Sharif kopplats till ett samarbete med en skola för hörselskadade i Vänersborg.

UNDER 2005 GICK MER ÄN 5.2 MILJONER barn i skolan i Afghanistan, den högsta siffran någonsin. Men det höga antalet avhoppade elever är alltså ett stort problem. Därför har SAK under senare delen av 2006 påbörjat en så kallad *Drop-out*-undersökning. Beroende på resultat kommer en utökad och fördjupad studie att genomföras under 2007 för att se vad som kan göras för att förhindra att elever som påbörjat sin utbildning hoppar av.

Hälsa

DEN NATIONELLA HÄLSOSTRATEGIN har succesivt implementerats i den afghanska hälsosektorn. En av de cen-

rättigheter

trala delarna av strategin är den grundläggande sjuk- och hälsovårdsservicen eller *Basic Package of Health Services*, BPHS, som numera täcker hela 90 procent av alla distrikt i landet.

SAKs HÄLSOPROGRAM har under 2006 befunnit sig i en övergångsperiod och förra året lämnades alla kliniker som inte var integrerade i BPHS över till andra hälsoorganisationer eller till hälsoministeriet. SAK koncentrerar sig nu på att driva grundläggande sjuk- och hälsovård i fyra provinser; Kunduz, Wardak, Nuristan och Paktika. SAKs hälsoprogram och de fyra hälsoprojekten arbetar för att erbjuda afghaner, framförallt kvinnor och barn, tillgång till grundläggande hälsosjukvård. SAKs hälsoarbete omfattar drygt två miljoner patientkontakter varje år.

UNDER ÅRET KOMMER alla BPHS-projekt erbjuda komplett hälsovård, vilket också inkluderar ett utökat arbete med frågor rörande HIV/Aids och psykisk hälsa. Innevarande år kommer SAK också att expandera det HIV/Aids-relaterade arbetet för att integrera det i hälsoarbetet ute i provinserna.

INOM MÖDRAHÄLSOVÅRD kommer SAK att förbättra kvaliteten, öka tillgängligheten och uppmantra till att vid behov verkligen uppsöka en mödravårdscentral. Hälsoprogrammet har därför planerat följande aktiviteter under året: utbildade barnmorskor ska finnas på alla hälsocentraler i isolerade områden ute på landsbygden och ambulanser ska kunna genomföra akuttransporter, framför allt för kvinnor med till exempel förlossningsrelaterade komplikationer.

För att uppmantra och skapa förutsättningar för kvinnor att använda mödravårdsservicen ska SAK bygga nya, renovera och förbättra miljön på de akutmottagningar där man tar hand om kvinnor med akuta förlossningskomplikationer. Man ska även anpassa akutmottagningarna till att bli mer användarvänliga och kulturanpassade för kvinnorna och skydda kvinnornas anonymitet genom effektivare insynsskydd, förbättra miljön i väntrummen och se till att mottagningar har tillgång till varmt vatten under de kalla vintermånaderna. SAK kommer också att ge alla nyblivna mammor en gåva i form av till exempel barnkläder.

Rehabilitering

SAKs PROGRAM för funktionshindrade eller *Rehabilitation of Afghans with Disability*, RAD, arbetar under året vidare med sina fem komponenter: specialundervisning, sjukgymnastik, ortopediska verkstäder, arbetsträning samt stöd till funktionshindrades deltagande och integrering in i det afghanska samhället. Under 2006 slogs RAD samman med organisationen *Sandy Gall's Afghanistan Appeal*, SGAA, och har därmed expanderat upptagningsområde till att omfatta 13 provinser. Omkring 250 000 funktionshindrade afghaner får direkt hjälp, och runt 300 000 personer får indirekt hjälp, från RAD-programmets verksamhet.

UNDER 2007 KOMMER PERSONALEN inom RAD att genomgå träning och uppgradering inom de fem komponenterna. Efter att ha genomfört en utvärdering av behoven för ytterligare utbildning för ortopedteknikerna kommer erfarna ortopedtekniker från RAD och SGAA att genomföra en påbyggnadsutbildning för att uppdatera deras kunskaper. Under årets gång kommer det även att ske kapacitetsutveckling och påbyggnadsutbildning för sjukgymnaster och personal som arbetar med specialundervisning för barn med speciella behov.

RAD HAR UNDER ÅRET haft en aktiv roll i arbetsgrupper och koordineringsmöten som behandlar nationella strategier och policies för funktionshindrade. Utvald sjukgymnastpersonal kommer under året delta i arbetet med uppgraderingen av sjukgymnastutbildningen, från två års utbildning till tre år vid Institutet för Sjukgymnastik i Kabul.

RAD KOMMER DRIVA ETT PILOTPROJEKT som innehåller en rad olika aktiviteter för att förbättra situationen för funktionshindrade i Afghanistan. RAD kommer att anställa och träna upp så kallade resurslärare som kan tillgodose barn med speciella behov. RAD kommer även att arbeta för att integrera funktionshindrade barn in i SAKs byskolor samt ge både elever och lärare stöd och vägledning. Slutligen ska en klass skapas för barn med speciella behov i en av SAKs "modellskolor" där ett antal lärare kommer att tränas i specialundervisning för att möta barnens behov. ■